

Olgierd Czerner

II Zgromadzenie Generalne Międzynarodowej Rady Zabytków i Miejsc Zabytkowych (ICOMOS)

Ochrona Zabytków 23/2 (89), 143-145

1970

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

skąłę roboty konserwatorskie przywróciły temu kompleksowi XIV-wiecznych budynków pierwotny wygląd i układ. W dokumentacji prac znalazły się na wystawie interesujące warianty rozwiązań przeszklenia dużych powierzchni triforyjnych okien. Pokazany został pierwotny projekt z zastosowaniem utrzymujących tafle szkła metalowych ram, które jednak kolidowały z kamiennym podziałem okien. Zastosowany ostatecznie system polega na osadzeniu szklanych tafli bezpośrednio w murze („na styk”) z tym, że środkowa tafla przesuwana się po prowadnicach umieszczonych w gładzie okiennym⁴. Dzięki temu od strony dziedzińca zachowano wrażenie otwartych prześwitów w gotyckiej fasadzie, uzyskując jednocześnie zamknięte wnętrza muzealne. Z drugiej strony dało to możliwość wciągnięcia zieleni dziedzińca i pozostałych elementów zespołu zabytkowego do ekspozycji, jako czynnika rekreacyjnego i wzbogacającego jej walory plastyczne. Naczelną zasadą w rozwiązywaniu tego typu problemów konserwatorskich jest uzyskanie optymalnych warunków nowoczesnej ekspozycji muzealnej, przy jednoczesnym maksymalnym wydobyciu walorów artystycznych i zabytkowych budynku. Na uwagę zasługują również rozwiązania plastyczne nowych elementów wprowadzonych na miejsce zniszczonych (np. klatki schodowe). Czasami są one dyskusyjne, ale zawsze budzą zainteresowanie. Poza wymienionymi przykładami pokazano też kilka ciekawych rozwiązań wewnątrz z zachowanymi relikami dawnej architektury, rzeźb czy malowideł, jak również konserwacji całych zespołów zabytkowych i ich adaptacji dla potrzeb turystyki (m. in. La Verna k/Arezzo — klasztor ufundowany przez św. Franciszka z Assyżu).

Omówione tu trzy grupy zagadnień nie wyczerpują naturalnie wszystkich problemów przedstawionych na wystawie, stanowiąc jednak jej wyraźną dominantę reprezentującą w najszerszym zakresie osiągnięcia w dziedzinie konserwacji zabytków we Włoszech.

Barbara Lenard

⁴ Podobne rozwiązanie spotyka się w innym — nie reprezentowanym na wystawie, gdyż położonym w innej prowincji — świetnym przykładzie adaptacji na muzeum średniowiecznego zespołu zabytkowego Castelvechio w Weronie.

II ZGROMADZENIE GENERALNE MIĘDZYNARODOWEJ RADY ZABYTEKÓW I MIEJSC ZABYTEKOWYCH (ICOMOS)

W dniach od 6 do 12 lipca 1969 r. odbyło się w Oxfordzie II Zgromadzenie Generalne Icomos. Organizacja Zgromadzenia spoczywała w rękach Komitetu Narodowego Wielkiej Brytanii. Polski Komitet Narodowy był reprezentowany przez swego przewodniczącego, a zarazem przewodniczącego Komitetu Konsultatywnego, — prof. dra Stanisława Lorentza, przez prof. dra Alfreda Majewskiego delegowanego przez Ministerstwo Oświaty i Szkolnictwa Wyższego i przez dra habil. Olgierda Czernera delegowanego przez Ministerstwo Kultury i Sztuki. Najliczniejsza była delegacja W. Brytanii (19 osób), następnie Włoch (12), Francji (10), NRF (9), USA (7). Poza tym brały udział delegacje Austrii, Belgii, Chile, Czechosłowacji, Danii, Finlandii, Ghany, Hiszpanii, Holandii, Iranu, Izraela, Japonii, Jugosławii, Luksemburga, Malty, Meksyku, Szwecji, Szwajcarii, Turcji, Węgier, Związku Radzieckiego. Reprezentowane były również następujące organizacje: Unesco, Centrum Rzymskie, Międzynarodowe Towarzystwo Naukowych Ekspertów Turystyki, Icom, Międzynarodowa Federacja Architektów Krajobrazu, Międzynarodowa Unia Architektów — UIA, Europa Nostra (organizacja społecznie opiekująca się zabytkami).

Uczestnicy zgromadzenia byli w Oxfordzie zakwaterowani częściowo w Worcester College (zespole budynków z pierwszej połowy XVI w., z początku XVIII w. i współczesnych), częściowo w wiktoriańskim Randolph Hotel. Obrady odbywały

się w Randolph Hotel. Niedziela 6 lipca była przeznaczona na zakwaterowanie się uczestników i zapoznawcze spotkanie towarzyskie.

Program w dniach 7—8 lipca przewidywał omówienie spraw organizacyjnych Icomos. Po przemówieniach powitalnych przewodniczącym zgromadzenia wybrano lorda Eustona — przewodniczącego Komitetu Narodowego W. Brytanii. Następnie przedstawiono członkom wcześniej wydrukowane sprawozdania za okres działalności od zgromadzenia w Polsce w 1965 r. Były to: sprawozdanie z działalności Icomos, sprawozdanie sekretarza, sprawozdanie skarbnika. Z kolei zapoznano nas z proponowanym programem przyszłej działalności, z projektowanym budżetem, z proponowanymi kandydaturami do władz Icomos. To ostatnie zagadnienie było wcześniej przygotowane na posiedzeniach Komitetu Konsultatywnego, gdzie znaczną rolę odegrał prof. dr S. Lorentz. W wyniku wyborów ponownie przewodniczącym został prof. P. Gazzola, a sekretarzem prof. R. Lemaire. Wiceprzewodniczącymi Icomos zostali: G. Alomar (Hiszpania), R. Garvey (USA) i V. Iwanow (ZSRR), zaś skarbnikiem ponownie M. Berry. Do ścisłego prezydium wszedł ponownie prof. dr S. Lorentz, jako przewodniczący Komitetu Konsultatywnego.

Program drugiej części Zgromadzenia, realizowany w dniach 8—11 lipca dotyczył tematu *Znaczenie konserwacji i ochrony zabytków i miejsc zabytkowych dla turystyki, ze specjalnym uwzględnieniem doświadczeń i osiągnięć Wielkiej Brytanii*. Podstawowy referat pt. *Dziedzictwo architektoniczne a kulturalna turystyka* wygłosił M. Querien z Francji, natomiast problemy i osiągnięcia brytyjskie referowali: A.J. Taylor — *Działalność rządowych organizacji w Brytanii w zakresie ochrony zabytków i miejsc zabytkowych*, i hr Crawford i Balcarres K.T. — *Działalność społecznych organizacji w Wielkiej Brytanii w zakresie konserwacji i ochrony zabytków i zespołów*. Pewne szczególne problemy brytyjskie

1. Oxford, starsza część Kolegium Worcester

2. Oxford, Randolph Hotel

zreferowali: H. Michell — *Turystyka w historycznych miastach* i J. Smith — *Ochrona sakralnych budowli w Anglii*. Szerszy charakter miały wystąpienia: J. Summersona z Londynu — *Historia turystyki i jej wpływ na ochronę zabytków*, A. Haulota z Brukseli — *Turystyka i ochrona zabytków* i A. Vroniego z Unesco — *Wartości konserwacji i ochrony zabytków i miejsc zabytkowych dla turystyki*.

Niezależnie od wręczenia uczestnikom wydawnictwa zawierającego sprecyzowanie poglądów poszczególnych Komitetów Narodowych na zagadnienie będące tematem kongresu, prof. G. de Angelis d'Ossat przedstawił w imieniu Icomos raport będący podsumowaniem stanowisk poszczególnych Komitetów¹

Wartość naukowa i logika sformułowań poszczególnych opracowań była różna, natomiast zawartość treściowa bardzo znaczna. Nie ulega wątpliwości, że nasze własne narodowe doświadczenia w przygotowywaniu się do masowej, nowoczesnej turystyki międzynarodowej są dość nisko nie tylko w zakresie przystosowania do tego miast historycznych i zabytków, ale nawet w zakresie stworzenia bazy materialnej, jaką są hotele, zakłady gastronomiczne, samochodowe stacje obsługi i inne niezbędne usługi. Dlatego wystąpienia przedstawicieli takich krajów, jak Włochy, Francja i Hiszpania były dla nas szczególnie interesujące i pouczające. W dyskusji ujawniły się tendencje udostępnienia dla wielkiej turystyki pewnych bezcennych, a mniej odwiedzanych zespołów zabytkowych, jak np. Turcji, Persji, Peru, Meksyku. Interesujące były wystąpienia przedstawicieli tych krajów, które chciałyby udostępnić swoje skarby, a nie mają fachowców i doświadczeń w tym zakresie. Zarówno w dyskusji, jak i w trakcie uchwalania rezolucji końcowej (przygotowanej przez powołany komitet redakcyjny) wyszły takie specyficzne problemy, jak żądanie nazwania wandalizmem nie tylko wykradania przez dzisiejszych turystów fragmentów wyposażenia zabytków, ale również faktów zaistniałych w przeszłości. Tekst rezolucji był w trakcie uchwalania kilkakrotnie zmieniany i ostatecznie przyjętej wersji nie zdążono już rozdać uczestnikom.

Celem dokładniejszego zorientowania uczestników Zgromadzenia w lokalnych problemach konserwatorskich udostępniono w Ashmolean Museum niewielką wystawę o charakterze objazdowym, pod nazwą *Zabytki Wielkiej Brytanii*. Temu samemu celowi służyły zbiorowe zwiedzania zabytków. W dniu 9 lipca odbyły się całodzienne wycieczki w dwóch grupach. Jedna pojechała na południe zwiedzić Stonehenge, Old Sarum (wzorowo zakonserwowana ruina założenia obronnego z pałacem biskupim i położoną obok katedrą z 1 poł. XII w), Salisbury, Wilton House (palladiańska siedziba hrabiów Permbroke, wzorowo utrzymywana i zamieszkała, lecz udostępniana zwiedzającym). Druga grupa pojechała na północ zwiedzić Coventry, Warwick Castle, Blenheim Palace (siedziba książąt Malborough). W godzinach popołudniowych 10 lipca mogliśmy zbiorowo zwiedzić zabytki Oxfordu i zapoznać się pobieżnie z niektórymi pracami konserwatorskimi (aktualnie prowadzonymi w Merton College i zakończonymi w Bodleian Library). Dużą pomocą był przygotowany przez R. Pottera i rozdany jako oficjalny druk Zgromadzenia artykuł-informator pt. *Konserwacja zabytkowych budynków Oxfordu, ze szczególnym uwzględnieniem Szkoły Teologicznej (Divinity School) i Biblioteki Księcia Humphreya*.

Nawiązywaniu bezpośrednich kontaktów służyły wspólne posiłki i oficjalne spotkania towarzyskie uczestników Zgromadzenia: 7. VII wydane przez Lorda Mayora Oxfordu, 8. VII — przez Brytyjskie Biuro Podróży w pałacu Ditchley Park, 11.VII — przez Ministra Robót Publicznych, Johna Silkina. W dniu 10.VII w kaplicy New College odbył się koncert angielskiej muzyki z XVII—XVIII w.

Delegacja USA zgłosiła projekt rezolucji w sprawie ratowania Wenecji. Sygnatariusze tego dokumentu wyrażają zaniepokojenie nieustannym procesem niszczenia tego pięknego miasta i zwracają się do Komitetu Wykonawczego z prośbą aby interweniował w Rządzie Włoskim i Unesco w sprawie zebrania potrzebnych dla ratowania Wenecji funduszy, jak również zaferowała wszelką pomoc dla tego przedsięwzięcia.

Olgiert Czerner

¹ Tytuł raportu: „Artistic towns, monuments and sites in relation to future tourism”.